

Інструментарій оцінювання економічної безпеки підприємства та його застосування

Радіонова І. Ф.

*д. е. н., професор кафедри теоретичної та прикладної економіки,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: irinar@krok.edu.ua*

Возруд В. М.

*здобувачка магістратури
кафедри теоретичної та прикладної економіки,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: vozrudvm@krok.edu.ua*

Анотація. В тезах аналізуються інструменти оцінювання впливу зовнішнього середовища на діяльність підприємства. Припускається, що цей вплив одночасно визначає й рівень економічної безпеки підприємства. Наведені результати оцінювання з використання інструментарію PEST-аналізу впливу зовнішнього середовища на діяльність українського підприємства легкої промисловості.

У світовій економічній науці та практиці, зазвичай, використовуються декілька основних інструментів (методів) аналізу впливу зовнішнього середовища на діяльність та безпеку підприємства. Найбільш поширеним є PEST-аналіз [1; 2] Крім того, можливе застосування методу аналізу на основі дослідження зв'язку між показниками (інтегральними індексами) загальної національної економічної безпеки, з однієї сторони, та показниками стану конкретного підприємства, - з іншої [3].

Як відомо, при застосування методу (інструментарію) PEST-аналізу виокремлюють такі елементи зовнішнього середовища діяльності (безпеки) підприємства:

- економічне середовище. В Україні воно характеризувалось до активної фази війни високим рівнем монополізації ринків, непередбачуваними змінами загального рівня цін, нестабільністю споживчого попиту, високою залежністю від імпорту стратегічної продукції, постійними проблемами з виконанням державного бюджету. Під час активної фази війни до впливових характеристик зовнішнього економічного середовища додалось катастрофічне руйнування виробничого потенціалу країни та скорочення на 50 % ВВП країни з відповідним зменшенням надходжень до державного бюджету;

- політико-правове середовище. В Україні до початку активної фази війни цей елемент середовища характеризувався незавершеністю політико-правових реформ, а саме: судової системи, системи правоохоронних органів, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. Під час активної фази війни в умовах воєнного стану об'єктивно відбувається обмеження демократичних свобод громадян, що деформує політико-правову систему. Позитивним моментом змін політико-правового середовища може стати набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС. Це змусить прискорити реформи, за стандартами країн ЄС та НАТО;

- науково-технічне середовище. Цей сегмент середовища характеризується в Україні суперечливим поєднанням сучасних технологій в певних видах діяльності (до прикладу, в ІТ-сфері) з видами діяльності, в яких переважають технології з високою часткою ручної, некваліфікованої праці. Незаперечним позитивним фактором вдосконалення діяльності підприємств та зменшення загроз за рахунок науково-технічного середовища в Україні є такі обставини. Це :

- висока схильність до сприйняття та використання українцями сучасних цифрових технологій, що, зокрема, фіксується представниками НАТО, які надають у користування ЗСУ складну воєнну техніку;

- достатньо високий рівень цифровізації певних сфер, до прикладу, електронних розрахунків та банківського обслуговування, електронного врядування та документообігу тощо;

- демографічне середовище. Загалом, в Україні тривалий час спостерігалось явище «старіння нації»-зменшення частки населення в працездатному віці. До цієї негативної тенденції під час активної фази війни додалась масова міграція громадян. За різними оцінками, на кінець 2022 р., в Україну не повернеться 4-5 млн. громадян, які виїхали в пошуках безпеки в інші країни.

PEST-аналіз зовнішнього середовища, яке впливає на безпеку підприємства, був застосований для оцінювання діяльності українського підприємства легкої промисловості ПАТ «Арніка» [4].

Загальна оцінка впливів здійснювалась за 5-бальною шкалою з урахуванням можливостей та загроз кожного елементу середовища та ймовірності їх (можливостей та загроз) настання для аналізованого підприємства. Результати оцінювання є такими:

- економічне середовище «+1»;
- політико-правове середовище «+2»;
- демографічне середовище «-1»;
- науково-технічне середовище «+4»

Зроблений висновок, що найбільші загрози в діяльності підприємства ПАТ «Арніка» будуть пов'язані з такими обставинами:

- руйнуванням виробничого потенціалу та інфраструктури країни, а також втрата кадрового потенціалу у зв'язку з війною,
- високий рівень інфляції, що досягає показників галопуючої на тлі падіння реальних доходів населення,
- податкове та інше законодавство, яке не відповідає потребам діяльності підприємства в умовах війни

Ключові слова: економічна безпека підприємства, інструментарій оцінювання безпеки, PEST-аналіз.

Список використаних джерел

1. Доценко І. О. Формування системи оцінювання рівня економічної безпеки підприємства з урахуванням впливу підприємницьких ризиків / І. О. Доценко. Вісник Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова. Т. 18. Вип. 1. — Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2013. — С. 69-78.
2. Карачина Н. П. Методисний інструментарій оцінювання економічної безпеки підприємства. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7613>
3. Radionova I. Applied aspects of the concept of macrofinancial imbalances management / I. Radionova, Y. Malkovska // Public Administration and Law Review.-2022.-№ 2(10).-Рр. 4-14.-DOI. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://doi.org/10.36690/2674-5216-2022-2-4>
4. SMIDA. Приватне акціонерне товариство «Трикотажна фірма «Арніка». Електронний ресурс. Режим доступу: <https://smida.gov.ua/db/prof/00307543>